

Hur arbetar skånska avfallsorganisationer brottsförebyggande?

YLVA ALSÉN 2026

MVEK12 EXAMENSARBETE FÖR KANDIDATEXAMEN 15 HP

MILJÖVETENSKAP | LUNDS UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

NATUR- VETENSKAPLIGA FAKULTETEN

Ylva Alsén

MVEK12 Examensarbete för kandidatexamen 15 hp, Lunds universitet

Huvudhandledare: Maria Hansson, Miljö- och geovetenskapliga institutionen

Extern handledare: Länsstyrelsen i Skåne län, Enheten för särskild avfallshantering

Miljö- och geovetenskapliga institutionen

Lunds universitet

Lund 2026

Abstract

Waste is one of our largest environmental problems. In its wake follows waste crime that has become a growing societal challenge in every imaginable level in our society. The purpose of this bachelor thesis is to examine if the municipal waste organisations in Scania experience any criminality, organized and unorganized, in the waste trade and how they take crime prevention measures. To illuminate if there have been any changes during the last five year-period, comparisons have also been made with the last study that took place in the year 2021. Seven municipal waste organisations participated. All of them answered eleven questions during semi-structured interviews. In comparison to earlier study, the thefts have decreased but fraudulent behavior and illegal dumping has increased and lately electronic waste has been more sought-after. The municipal waste organisations in Scania had several suggestions to prevent waste crime and improve the clearance rate of waste crimes on a regional and national level, for example more resources to regulatory authorities and judiciary. The government's work against waste crime and organized crime seems to have intensified during the last years. It is a field in transformation with inquiries, legislative proposals and new legislation. This could lead to higher risks to get discovered while doing criminal activity in the waste trade and the legal consequences get more severe. In the long run it could lead to decreased waste crime and organized crime, the state gets a few more billions than before and less amount of environmental toxins leaks out into the soil and water.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Hur arbetar skånska avfallsorganisationer brottsförebyggande?

Avfall är en av vår tids största miljömässiga utmaningar. Det är ett ämne som påverkar oss alla eftersom vi lever i ett konsumtionssamhälle, där i stort sett alla aktiviteter vi utför medför utsläpp och avfall. Det har påvisats att miljöföroreningar sprids via avfall och olika slags avloppsvatten ute i samhället.

Med avfall följer avfallsbrottslighet som finns på alla tänkbara nivåer i vårt samhälle. Det är den tredje största inkomstkällan för kriminella nätverk inom EU, efter vapen och narkotika. Att avfallsbrottsligheten är så stor antas beror på höga vinstmöjligheter, att risken att bli upptäckt är låg samt att det är låga straffsatser inom området. Organiserad brottslighet tjänar årligen mellan två till sex miljarder på avfallshanteringen i Sverige.

Syftet med uppsatsen är att undersöka om de skånska kommunala avfallsorganisationerna upplever någon avfallsbrottslighet, hur den i så fall ser ut, om de ser tecken på organiserad brottslighet och hur de arbetar brottsförebyggande. Arbetet ska också belysa om det har skett några förändringar sedan 2021, eftersom Länsstyrelsen Skåne skickat ut en liknande enkät under det året. Under studiens gång intervjuades sju stycken skånska kommunala avfallsorganisationer, vilket representerar 29 av Skånes 33 kommuner.

Vid jämförelse mellan åren 2021 och 2025 har stölderna minskat men bedrägligt beteende och illegal dumpning har ökat. Att bedrägligt beteende och illegal dumpning har ökat kan tolkas som att avfallsbrottsligheten ökar. Att stölderna har minskat kan tolkas som ett resultat av förbättringar av avfallsanläggningarnas skalskydd och mängden stöldbegärligt material har minskat ute på avfallsanläggningarna.

De kommunala avfallsorganisationerna arbetar brottsförebyggande i varierande utsträckning. För att underlätta i det brottsförebyggande arbetet ser avfallsorganisationerna behov av att stärka lagstiftningen inom avfallsområdet, utöka resurserna till tillsynsmyndigheter och rättsväsende och intensiviera samarbetet mellan berörda parter för att stävja avfallsbrottsligheten som finns i vårt samhälle på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Det skulle kunna bidra till att risken för att bli upptäckt inte är så låg som den är i dagsläget samt att straffsatterna höjs inom avfallsområdet. I förlängningen skulle det kunna leda till minskad avfallsbrottslighet och organiserad brottslighet samt att avfall tas omhand på ett bättre vis och mindre mängd miljögifter läcker ut i mark och vatten.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Populärvetenskaplig sammanfattning	3
Hur arbetar skånska avfallsbolag brottsförebyggande?.....	3
Innehållsförteckning	4
Begreppsförklaring och förkortningslista	5
1 Inledning	7
1.1 Avfallsbrottslighet och organiserad brottslighet.....	7
1.2 Hur arbetar svenska staten brottsförebyggande?.....	8
1.3 Syfte och frågeställningar.....	9
1.4 Urval och avgränsningar.....	9
2 Metod	10
2.1 Material.....	10
2.2 Etisk reflektion.....	11
3 Resultat	13
Fråga 1. Kan ni beskriva ert arbete mot avfallsbrottslighet?.....	13
Fråga 2. Kan ni beskriva ert arbete mot organiserad brottslighet (stölder, illegal deponering, bristfällig dokumentation etc.) inom er verksamhet?.....	13
Fråga 3. Vilka avfallslag är aktuella för avfallsbrottslighet?.....	15
Fråga 4. Vilka ligger bakom avfallsbrottsligheten?.....	16
Fråga 5. När ni upptäcker avfallsbrottslighet, vilka rutiner har ni?.....	16
Fråga 6. Vilka behov ser ni av utvecklad samverkan för att komma åt den organiserade brottsligheten inom avfallsområdet?.....	17
Fråga 7. Vilka samverkar ni med idag?.....	17
Fråga 8. Beskriv hur ni arbetar med er egenkontroll.....	17
Fråga 9. Vilka behov av vägledning ser ni inom avfallsområdet?.....	18
Fråga 10. Har ni förslag på åtgärder som kan bidra till minskad brottslighet inom avfallsområdet?... 18	
Fråga 11. Har ni förslag på åtgärder som kan leda till ökad upplärning av brott inom avfallsområdet? 19	
4 Diskussion	20
5 Slutsats	23
Tack	24
Referenser	25
Bilagor	27
Bilaga 1.....	27
Bilaga 2.....	35

Begreppsförklaring och förkortningslista

Avfall: Enligt miljöbalken 15 kap. 1 § definieras avfall som ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Avfallsbrottslighet: Brottslighet som innefattar brott mot straffbestämmelserna i miljöbalken 29 kap.

B-anläggning/B-verksamhet: En B-verksamhet är en miljöfarlig verksamhet som är tillståndspliktig enligt miljöbalken 9 kap. 6 §.

BRÅ: Brottsförebyggande rådet

C-anläggning/C-verksamhet: En C-verksamhet är en verksamhet som kan förväntas ha en begränsad miljöpåverkan. Verksamheten är anmälningspliktig enligt miljöbalken 9 kap. 6 §.

Contaminants of emerging concern (CECs): Miljöföroreningar som orsakar oro.

EUROPOL: Europeiska unionens brottsbekämpande myndighet.

Miljöbalken: Miljöbalk (1998:808), förkortas MB.

Organiserad brottslighet: Organiserad brottslighet är ett samlingsnamn för brottslighet där minst tre personer varaktigt över tid begår allvarliga brott i samarbete, i syfte att uppnå ekonomisk vinst eller skaffa sig makt...//...men brottsligheten kännetecknas också ofta av följande:

- Otillbörlig påverkan på politiker, medier, offentlig förvaltning eller rättsliga myndigheter.
- Användning av våld eller andra metoder av hot
- Användning av kommersiella eller affärsmässiga strukturer där verksamheten kännetecknas av kontroll och disciplin och där deltagarna som regel har egna avgränsade områden.
- Komplexa upplägg med internationella kopplingar.
- Även om det förekommer internationella kopplingar så är verksamheten ofta lokalt knuten till ett visst geografiskt område. (Definitionen är hämtad från ekobrottsmyndigheten (u.å.))

SAMSA-nätverket: Samarbete-Sydsvenskt avfall.

SMP: Svenska miljörapporteringsportalen.

U-anläggning/U-verksamhet: En U-verksamhet är varken tillstånds- eller anmälningspliktig.

ÅVC: Återvinningscentral.

ÅVS: Återvinningsstation.

1 Inledning

Avfall är en av vår tids största miljömässiga utmaningar. Vi lever i ett konsumtionssamhälle där i stort sett alla aktiviteter vi utför medför utsläpp och avfall. Det har påvisats att miljöföroreningar sprids via avfall och olika slags avloppsvatten ute i samhället (Gavrilescu et al., 2015). Miljöföroreningar som orsakar oro (eng. *Contaminants of emerging concern (CECs)*) kan exempelvis ha persistenta, mobila, giftiga, och bioackumulerande egenskaper. Dessa egenskaper förekommer även i olika kombinationer (Malnes, 2023). Miljöföroreningarna som orsakar oro kan härledas till vårt användande av vissa typer av transporter, elektronikprodukter, kläder, smink, produkter för kroppsvård, solskyddskrämer, mediciner, plastförpackningar, rengöringsmedel, mat från högintensiva jordbruk och tillsatser i livsmedel, med mera (Richardson & Manasfi, 2024). Spår av dessa miljöföroreningar kan sedan hittas överallt på vårt jordklot vilket utgör en risk för både miljön och för människors hälsa (Gavrilescu et al., 2015).

Enligt miljöbalken definieras avfall som ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med. I höginkomstländer kontrolleras avfallshanteringen av den formella sektorn, medan i medel- och låginkomstländer med begränsade resurser har den formella sektorn svårare att hålla jämna steg med mängden avfall som produceras. Att hantera avfall inom den formella sektorn har en lägre miljöpåverkan än om avfallshanteringen sköts av den informella sektorn (Yang et al., 2018).

1.1 Avfallsbrottslighet och organiserad brottslighet

Med avfall följer avfallsbrottslighet som finns på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Avfallsbrottslighet innefattar brott mot straffbestämmelserna i miljöbalken 29 kapitlet (MB, 1998). Kapitlet täcker in allt från nedskräpning, vilket kan ge böter eller fängelse i högst ett år (MB, 1998, 29 kap. 7 §), till grovt miljöbrott som kan ge sex månader till sex års fängelse (MB, 1998, 29 kap. 1 §).

Kontrollerna som utförs med stöd av miljöbalken är oftast egenkontroller, vilket bygger på att företag är ärliga och vill göra rätt för sig, när de redovisar resultaten från sina egenkontroller. När tillsynsmyndigheten bedömer att det finns ett behov av ytterligare kontroll, kan tillsynsmyndigheten utföra dessa på aktuell verksamhet (Åklagarmyndigheten, 2024).

Organiserad brottslighet kännetecknas av att minst tre personer med egna ansvarsområden, under en period, begår allvarliga brott för att tillskansa sig makt eller ekonomiska medel. Detta kan göras genom otillbörlig påverkan på politiker eller rättsliga myndigheter eller genom hot och våld.

Vapen och narkotika är de största inkomstkällorna för kriminella nätverk inom EU. Avfallsbrottslighet anses inneha tredjeplatsen, enligt Åklagarmyndigheten (2024). Naturvårdsverket menar att det beror på höga vinstmöjligheter, att risken att bli upptäckt är låg samt att det är låga straffsatser inom området. Organiserad brottslighet tjänar årligen mellan två till sex miljarder på avfallshanteringen i Sverige (Naturvårdsverket, u.å.). Ur ett globalt perspektiv, förutom att samhället lider ekonomiska förluster, driver miljöbrott och organiserad brottslighet på klimatförändringarna och är ett hot mot biodiversiteten (EUROPOL, 2022).

1.2 Hur arbetar svenska staten brottsförebyggande?

Regeringen beslutade under 2021 att ge ett antal myndigheter i uppdrag att förstärka insatserna mot brottsligheten inom avfallsområdet. Bakgrunden till regeringsbeslutet motiverades genom skrivningen:

“En hälso- och miljömässig godtagbar avfallshantering är en förutsättning för omställningen till en giftfri cirkulär ekonomi och för att nå flera miljömål och hållbar utveckling. Brottslighet i samband med avfallshantering är ett växande problem och innefattar bl.a. ekonomisk brottslighet, smuglingsbrott och brottslighet som är kriminaliserad enligt miljöbalken.” (Regeringen, 2021.)

En av följderna av regeringsbeslutet var att Länsstyrelsen Skåne skickade ut en enkät med nio frågor till avfallsorganisationer i Skåne under maj 2021. Syftet var att få en uppfattning om avfallsorganisationerna upplevde någon avfallsbrottslighet. Åtta avfallsorganisationer svarade på enkäten och Länsstyrelsen Skåne redovisade svaren i *Sammanställning av svar på Gallup till Skånes avfallsbolag gällande brottslighet inom avfallsområdet i Skåne* (Gradin, M. 2021), se bilaga 1.

Naturvårdsverket redovisade regeringsuppdraget i skrivelsen *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet* (Naturvårdsverket, 2022). Där gav Naturvårdsverket olika åtgärdsförslag och utifrån dessa förslag beslutade regeringen om ytterligare åtgärder inom avfallsområdet (Regeringsbeslut M2022/00531 delvis). Beslutet delades in i fyra olika uppdrag:

1. Uppdrag att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet
2. Uppdrag om kriteriet yrkesmässig och om kriterier vid prövning av tillstånd för avfallstransport
3. Uppdrag att minska möjligheterna att utnyttja systemet med anmälningspliktiga verksamheter
4. Uppdrag om befogenheter för länsstyrelserna att stoppa och hindra fortsatt färd för avfallstransporter.

Det första uppdraget i regeringsbeslutet gavs till myndigheterna Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket och länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Skåne, Stockholms och Västra Götalands län. Delredovisning har skett till Klimat- och näringslivsdepartementet tre år i rad. Slutredovisning av uppdraget skedde den 19 februari 2026 (Naturvårdsverket, 2026).

Utifrån regeringsbeslutet 2022 och Naturvårdsverkets delredovisning för 2024 (Naturvårdsverket, 2024), tog Nationella operativa avdelningen (NOA) fram skrivelsen *Pilot om strukturerad samverkan avseende avfallsbrottslighet* (Polisen, 2024) där det anges att “Länsstyrelsen Norrbotten och Länsstyrelsen Skåne har fått i uppdrag att samverka och ansvara för en strukturerad samverkan, med syfte att förebygga, upptäcka och utreda avfallsbrottslighet effektivt, bland annat genom att ta fram gemensamma lägesbilder, som in sin tur styr tillsynen och myndighetsgemensamma åtgärder.”

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka om de skånska kommunala avfallsorganisationerna upplever någon avfallsbrottslighet, hur den i så fall ser ut och om de ser tecken på organiserad brottslighet. Arbetet ska också belysa om det har skett några förändringar sedan 2021, då de skånska avfallsbolagen senast blev tillfrågade.

Frågeställningar:

1. Hur arbetar de skånska avfallsorganisationerna brottsförebyggande?
2. Vilka åtgärder eller lagstiftningsförändringar anser avfallsorganisationerna sig behöva?

1.4 Urval och avgränsningar

Studien utgick från de åtta kommunala avfallsorganisationerna som svarade på Länsstyrelsen Skånes enkät år 2021. Utifrån detta urval kunde sju intervjuer genomföras med lika många avfallsorganisationer. 29 av Skånes 33 kommuner äger dessa sju avfallsorganisationer.

2 Metod

För att utforska hur skånska avfallsorganisationer arbetar brottsförebyggande valdes en empirisk undersökning där åtta skånska avfallsorganisationer kontaktades under våren 2025, i syfte att utföra kvalitativa, semistrukturerade intervjuer. Sju stycken intervjuer genomfördes mellan den 15 och 30 april 2025. De som intervjuades var de kommunala avfallsorganisationerna Östra Göinge Renhållnings AB (ÖGRAB), Sydkånes avfallsaktiebolag (SYSAV), Landskrona-Svalövs Renhållnings AB (LSR), Nordvästra Skånes renhållnings AB (NSR), Renhållningen Kristianstad, Tekniska enheten Bromölla kommun och Mellanskånes Renhållnings AB (MERAB). Metoden valdes för att samla in kunskap och erfarenheter från personer som arbetar med, och har insyn i dessa avfallsfrågor. Exempel på intervjudeltagarnas titlar var miljöingenjörer, driftchefer och VD:ar.

2.1 Material

Inför intervjuerna utvecklades en intervjuguide för att alla intervjudeltagarna skulle få samma frågor och likvärdiga möjligheter att svara på frågorna. Huvudsakligen har intervjufrågorna utformats utifrån de nio frågorna som Länsstyrelsen Skåne ställde i enkäten från 2021 (Gradin, M. 2021), se bilaga 1. Vissa omformuleringar av frågorna har gjorts för att få frågorna lite öppnare. Elva frågor ingick slutligen i intervjuguiden, vilka var:

1. Kan ni beskriva ert arbete mot avfallsbrottslighet?
2. Kan ni beskriva ert arbete mot organiserad brottslighet (stölder, illegal deponering, bristfällig dokumentation etc.) inom er verksamhet?
3. Vilka avfallsslag är aktuella för avfallsbrottslighet?
4. Vilka ligger bakom avfallsbrottsligheten?
5. När ni upptäcker avfallsbrottslighet, vilka rutiner har ni?
6. Vilka behov ser ni av utvecklad samverkan för att komma åt den organiserade brottsligheten inom avfallsområdet?
7. Vilka samverkar ni med idag?
8. Beskriv hur ni arbetar med er egenkontroll.
9. Vilka behov av vägledning ser ni inom avfallsområdet?

10. Har ni förslag på åtgärder som kan bidra till minskad brottslighet inom avfallsområdet?

11. Har ni förslag på åtgärder som kan leda till ökad uppkläring av brott inom avfallsområdet?

Inför intervjutillfällena fick deltagarna mejl med Länsstyrelsen Skånes enkätsammanställning från 2021. Intervjuerna utfördes i så stor utsträckning som möjligt på intervjudeltagarnas arbetsplatser. Oftast utfördes intervjuerna i mötesrum och vid två tillfällen ägde intervjuerna rum i intervjudeltagarnas arbetsrum. En intervju genomfördes på ett café, där en anställd visade oss till en mer avskild del av cafélokalen.

Ett samtyckesformulär togs fram. Vid utformningen av formuläret användes mallen *Samtycke till personuppgiftsbehandling* på Lunds universitet medarbetarwebb. I början av respektive intervjutillfälle delades ett samtyckesformulär ut till intervjudeltagarna, se bilaga 2. Formulären skrevs under och samlades sedan in. Därefter lästes definitionen av organiserad brottslighet från Ekobrottsmyndigheten upp för de intervjudeltagare som ville (se s. 7 *Begreppsförklaring och förkortningslista*). Efter dessa två moment ställdes frågorna utifrån intervjuguiden. Längden på intervjuerna varierade mellan 30 minuter och två timmar. En mobiltelefon användes för ljudupptagning.

En avfallsorganisation ville inte att intervjun skulle spelas in, och därför har sex av sju intervjuer spelats in och transkriberats. För den sjunde intervjun har anteckningarna från intervjutillfället fått ligga till grund för informationsinsamlingen. Därefter sammanställdes avfallsorganisationernas intervjusvar och jämförelser gjordes mellan resultaten från Länsstyrelsen Skånes enkät 2021 (Gradin, M. 2021) och intervjusvaren från 2025.

2.2 Etisk reflektion

Avfallsbrottslighet och organiserad brottslighet är känsliga områden. Uppgifter som kommer fram vid intervjutillfällena ska inte orsaka problem eller underlätta för någon part, när uppgifterna används i kandidatuppsatsen.

Alla anteckningar och transkriptioner från intervjuerna är anonymiserade. Namnuppgifter och ljudfiler lagras lokalt på hårddiskar. Efter att kandidatuppsatsen är inlämnad och examination har ägt rum, är samtyckesformuläret inte längre giltigt och namnuppgifter och ljudfiler ska raderas från studentens dator och telefon. De undertecknade samtyckesformulären kommer att makuleras vid samma tidpunkt.

De anonymiserade anteckningarna och transkriptionerna från intervjuerna har delats som arbetsmaterial till Länsstyrelsen Skåne under maj 2025.

3 Resultat

Det är inte alltid sju avfallsorganisationer som redovisas i varje fråga i resultatdelen. Då beror det på att svar har uteblivit under intervjun. I resultatdelens fråga 2, 3 och 4 görs jämförelser mellan resultaten från Länsstyrelsen Skånes enkät 2021 (Gradin, M. 2021) och intervjustvaren från 2025.

Fråga 1. *Kan ni beskriva ert arbete mot avfallsbrottsligheten?*

Det arbetas brett och i olika delar av organisationerna mot avfallsbrottsligheten. Det ställs krav vid olika upphandlingar. Följesedel finns för transporter som kommer till anläggning och massorna kontrolleras vid avlämning. Avfallsorganisationerna har även nära kontakt med polisen och har uppföljningsmöten med större aktörer. Fakturor och misstänkta mejl granskas. Förbättringar av anläggningarnas skalskydd samt att de har begränsat med stöldbegärligt material på anläggningarna. En avfallsorganisation genomför ett platsbesök hos nytt företag, om företaget saknar sopabonnemang. Om en avfallsorganisation hittar dumpat avfall vid återvinningsstationer, och handlingar hittas som pekar mot en person, får den personen ett brev hemskickat. I brevet beskriver avfallsorganisationen vad som har hittats och förklarar att det är olagligt att dumpa avfall. De informerar hur personen ska göra för att göra rätt i framtiden, personen tilldelas en varning och vid återkommande dumpning upprättas en polisanmälan.

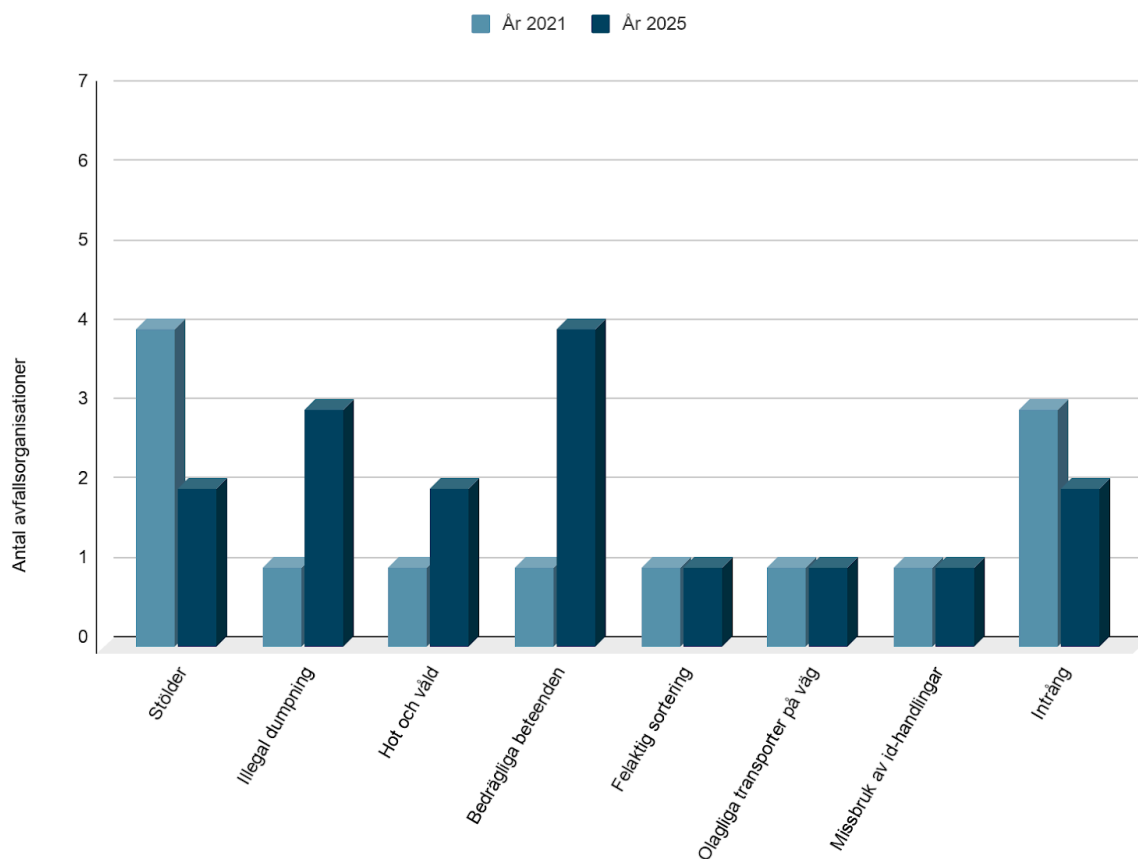
Fråga 2. *Kan ni beskriva ert arbete mot organiserad brottslighet (stölder, illegal deponering, bristfällig dokumentation etc.) inom er verksamhet?*

Fyra av sju avfallsorganisationer svarar att de inte känner till någon organiserad brottslighet. En avfallsorganisation uppger att de arbetar tillsammans med polisen för att göra en hotbildsanalys kopplad till den organiserade brottsligheten. Ett exempel på arbete mot organiserad brottslighet kan vara att företag behöver lämna in en avfallsdeklaration i förväg, när de anmäler att de ska lämna massor på avfallsanläggningen. En avfallsorganisation anger att de upprättar avtal med seriösa aktörer.

Om någon avfallsorganisation nämnde ett problem som de råkat ut för, en eller fler gånger, i enkätsvaren från 2021 (Gradin, M. 2021) och i intervjustvaren från 2025 sorterades det in i en så kallad problem-kategori. Det resulterade i åtta olika kategorier, vilka redovisas i följande diagram, se figur 1.

Avfallsorganisationernas upplevda problem med avfallsbrottslighet

Jämförelse mellan åren 2021 och 2025 med svar från 7 avfallsorganisationer

Figur 1. Avfallsorganisationernas upplevda problem med organiserad brottslighet, Jämförelse mellan åren 2021 och 2025.

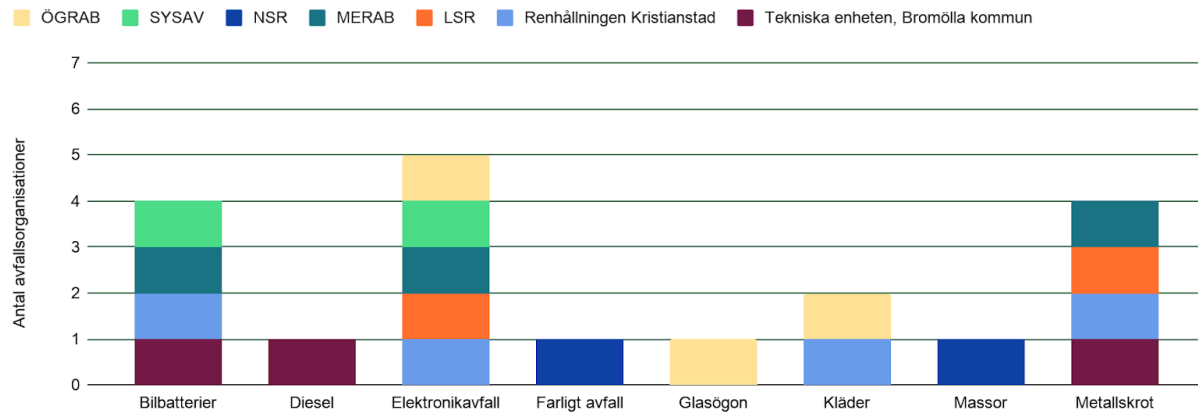
Utifrån diagrammet har stölderna minskat men bedrägligt beteende och illegal dumpning har ökat under den senaste femårsperioden.

Fråga 3. Vilka avfallsslag är aktuella för avfallsbrottslighet?

Utifrån intervjuvaren var elektronikavfall det mest stöldbegrärliga avfallsslaget. Sammanställning av intervjuvaren visas i Figur 2.

Stöldbegrärliga avfallsslag år 2025

Svar från 7 avfallsorganisationer

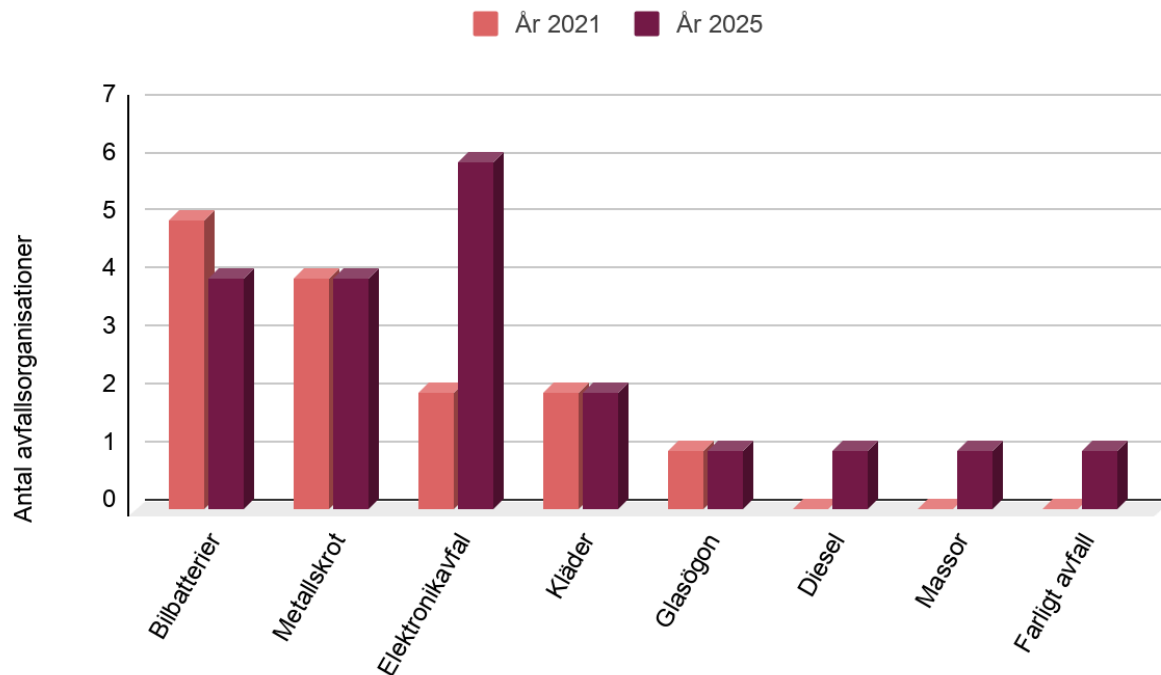

Figur 2. Stöldbegrärliga avfallsslag år 2025.

En jämförelse mellan enkätvaren från 2021 (Gradin, M. 2021) och intervjuvaren från 2025 visar att elektronikavfall har blivit mer eftertraktat under den senaste femårsperioden. Övriga skillnader mellan åren är små. Jämförelsen visas i Figur 3 på nästa sida.

Stöldbegärliga avfallsslag

Jämförelse mellan åren 2021 och 2025 med svar från 7 avfallsorganisationer

Figur 3. Stöldbegärliga avfallsslag. Jämförelse mellan åren 2021 och 2025 med svar från 7 avfallsorganisationer.

Fråga 4. Vilka ligger bakom avfallsbrottsligheten?

Tre avfallsorganisationer uppger att de inte vet vilka som ligger bakom avfallsbrottsligheten. Tre andra säger att det är alla möjliga och en svarar att det är privatpersoner som ligger bakom avfallsbrottsligheten.

Från enkätsvaren från 2021 (Gradin, M. 2021) uppger två avfallsorganisationer att de inte känner till vilka som ligger bakom avfallsbrottsligheten. Tre avfallsorganisationer anger att deras personal ibland känner till personer.

Fråga 5. När ni upptäcker avfallsbrottslighet, vilka rutiner har ni?

Alla sju avfallsorganisationer svarar att de polisanmäler. Utöver det varierar rutinerna hos de olika avfallsorganisationerna. Tre svarar att de gör en avvikelserapport och sedan belyser det inträffade internt för att lära av händelsen. En avfallsorganisation rapporterar uppåt i organisationen och tar kontakt med

personen i fråga som har utfört handlingen, och förklarar för personen hur det ska göras nästa gång. Ytterligare en avfallsorganisation avvisar besökare vid misskötsel. Steget därefter blir att besökare portas, där arbetsgivaren eller fordonsägaren får brev med information om den inträffade händelsen.

Fråga 6. Vilka behov ser ni av utvecklad samverkan för att komma åt den organiserade brottsligheten inom avfallsområdet?

Två avfallsorganisationer vill ha en mer utvecklad samverkan med polisen. En annan avfallsorganisation vill ha en mer utvecklad samverkan med tillsynsmyndigheten och genomföra insatser med polis och tillsynsmyndighet. En fjärde vill se någon slags samverkan mellan olika återvinningscentraler. En femte avfallsorganisation vill ha samverkan mellan avfallsaktörer och tillsynsmyndigheterna. Och en sjätte vill ha mer utvecklad samverkan nationellt och internationellt med berörda myndigheter, eftersom organiserad brottslighet inte känner några gränser.

Fråga 7. Vilka samverkar ni med idag?

En avfallsorganisation uppger att de inte samverkar med någon. Andra avfallsorganisationer svarar att de samverkar med polisen och att de är med i SAMSA-nätverket. Andra samarbetar med BRÅ, kommunen och dess förvaltningar och bolag samt att det förekommer samverkan med tillsynsmyndigheterna. Det finns samverkan kring gränsöverskridande avfallstransporter. Om en last väcker misstankar, kontaktas andra avfallsanläggningar för att se om de har tackat nej till lasten tidigare. Övriga samverkanspartners som anges är vaktbolag, upphandlingsavdelningen, skolor, Avfall Sverige, Skatteverket, Försäkringskassan, Sydarkivera, entreprenörer, räddningstjänsten och Naturvårdsverket.

Fråga 8. Beskriv hur ni arbetar med er egenkontroll

En avfallsorganisation använder kontrollprogrammet som länsstyrelsen har tagit fram. En annan uppger att de har ett omfattande internt kontrollsystem, som styrelsen har beslutat om. En tredje avfallsorganisation svarar att de har ett ledningssystem med en stor mängd rutiner som ska följas. En fjärde anger att de har egenkontroll på specifika arbetsrutiner. En femte avfallsorganisation uppger att alla återvinningscentraler är bemannade. Där kontrolleras vilka som kommer in och lämnar avfall, om det är företag eller privatpersoner samt om de sköter sig när de är inne på anläggningarna. Slagningar görs i körkortsregistret, folkbokföringen och det egna kundregistret. En sjätte uppger att de flesta anläggningarnas skalskydd står under bevakning. Och den sista avfallsorganisationen rapporterar in sina

provtagningsresultat för lakvatten till Svenska miljörapporteringsportalen (SMP) samt att de har driftkontroller i ett tillsynsprogram. De svarar även att de avvikelserapporterar och att dessa avvikelser följs upp vid personalmöten. När det behövs, görs även riskanalyser.

Fråga 9. *Vilka behov av vägledning ser ni inom avfallsområdet?*

En avfallsorganisation anser att tillräcklig vägledning finns inom området. En annan anser sig inte ha särskilt mycket behov av vägledning, utan de provar olika metoder. Ett annat svar är att branschorganisationen Avfall Sverige har den vägledning som de behöver. En avfallsorganisation uttrycker önskemål om att få veta när myndigheterna har kännedom om brottslighet som utnyttjar avfallssystemet. Ett annat önskemål är att få tips om vad avfallsorganisationerna ska titta efter samt få återkoppling efter någon händelse i ett område. En sjätte avfallsorganisation vill se en vägledning för att följa upp var avfallet tar vägen, efter att avfall har nekats vid en anläggning, exempelvis på grund av att avfallet är felklassat.

Fråga 10. *Har ni förslag på åtgärder som kan bidra till minskad brottslighet inom avfallsområdet?*

Sammanlagt gavs femton olika åtgärdsförslag:

1. Att ha kontakt med grannkommuner.
2. Hårdare straff, och
3. fler poliser.
4. Tillsynen ska utökas och även utföras på verksamheter som inte har tillsyn i dagsläget, exempelvis byggarbetsplatser. En sådan tillsyn är svårare och mer resurskrävande än ordinarie tillsynsbesök.
5. Ett slags varningssystem om något börjar bli mer stöldbegärligt än tidigare.
6. Avfallsorganisationer slipper tillståndsprövningen för att sätta upp kameror, vilket kan bidra till minskad brottslighet inom avfallsområdet, eftersom kameror har en avskräckande effekt. Samt när brott har begåtts, kan filmen lämnas till polis för lagföring,
7. Få till en lagstiftning som ger konsekvenser för personer som gör fel.
8. Kommuner borde utveckla något slags kontrollsystem för spårbarhet av avfall inom de olika kommunala verksamheterna. Exempelvis när schakt- och byggnadsmassor tillkommer, uppstår, eller förs bort vid olika kommunala verksamheter.
9. En översyn av verksamhetsklassningarna och -koderna.

10. Det interna hotet mot organisationens anställda är större än att någon kommer och försöker köra in ett felklassat lass. All personal, även inhyrda och entreprenörer, är en del av företaget. Oavsett vilken befattning personalen har i företaget, kan personen hamna i en situation där den kan utsättas för påtryckningar och det kan vara en ingång för organiserad brottslighet.
11. Rapportera in nekade leveranser till någon myndighet, som exempelvis skickar ut en månadsrapport till berörda.
12. Vid problem med inbrott, ha hundbevakning, stora stålgrindar och ha hänglås på allting.
13. Kravställ i avfallsplanen att kommunala verksamheter källsorterar.
14. Inkludera i avfallsplanen att avfallsorganisationen ska komma ut till alla klasser och alla klasser ska ta emot avfallsorganisationen.
15. Fler förebyggande åtgärder:
  - arbeta med unga i grundskolan och exempelvis arbeta med attityder och tillgänglighet.
  - Hålla rent och snyggt på ÅVC:erna. Om platsen uppfattas som nedskräpad, ökar risken att andra också skräpar ner och inte sorterar avfallet rätt.

Fråga 11. *Har ni förslag på åtgärder som kan leda till ökad uppkläring av brott inom avfallsområdet?*

Sammanlagt gavs det nio olika åtgärdsförslag:

1. Ett ökat intresse från polisen samt
2. mer resurser till tillsynsmyndigheter och rättsväsende.
3. Ökad kameraövervakning på avfallsanläggningarna.
4. Ett mer snabbfotat arbetssätt inom miljötillsyn behövs för att fånga in brottsligheten. Eventuellt med en uppsökande funktion som varken är ordinarie tillsyn eller polisiär insats.
5. Att inte ta emot saker från okända leverantörer samt
6. att ha en spårbarhet i var grejerna kommer ifrån.
7. Avfallskontrollanter som efter invägning följer med bilarna in på området. Avfallskontrollanterna ser till att de inkomna massorna tippas på rätt ställe och kontrollerar okulärt att massorna innehåller det som har angivits i avfallsdeklarationen. Provtagning görs i de fall något verkar vara misstänkt. Då får massorna ligga och vänta tills provresultaten har kommit. Provsvaren kan hjälpa till med uppkläringen av brott inom avfallsområdet.
8. Avfallsbolag borde ha resurser för att köpa in en tjänst för att ta fram bakgrundsmaterial till miljöbrottsutredningar. Eftersom det är orimligt att polis och åklagare ska skrapa fram tillräckligt med resurser till miljöbrottsutredningar.

9. När det gäller fall där hot och våld förekommer, skulle det underlätta om målsägandens namn, det vill säga den utsatta personalens namn, inte hade behövt förekomma i polisanmälan.

4 Diskussion

Mina huvudsakliga resultat är att de skånska kommunala avfallsorganisationerna arbetar på bred front mot avfallsbrottsligheten. En eventuell trend som kan skönjas under den senaste femårsperioden är att stölderna har minskat och bedrägligt beteende och illegal dumpning har ökat. Elektronikavfall det avfallsslag som flest avfallsorganisationer anger som stöldbegärligt under 2025 och som har ökat mest sedan 2021. För att minska brottsligheten inom avfallsområdet och öka uppkläringen av avfallsbrott kom avfallsorganisationerna med sammanlagt 24 förslag.

Syftet med studien är ta reda på om de skånska avfallsorganisationerna upplever någon avfallsbrottslighet samt om det skett några förändringar sedan 2021, då Länsstyrelsen Skåne skickade ut en enkät till avfallsorganisationerna. Figur 1. (s. 13) visar att stölderna har minskat men bedrägligt beteende och illegal dumpning har ökat mellan åren 2021 och 2025. Att bedrägligt beteende och illegal dumpning har ökat kan eventuellt tolkas som att avfallsbrottsligheten ökar. Risken att bli upptäckt är låg och det är låga straffsatser inom området, enligt Naturvårdsverket (u.å.). Att stölderna har minskat kan tolkas som ett resultat av förbättringar av avfallsanläggningarnas skalskydd och mängden stöldbegärligt material har minskat ute på avfallsanläggningarna.

Studien visar även andra exempel på hur avfallsorganisationerna arbetar brottsförebyggande. Bland annat ställs det krav vid upphandlingar och avtal upprättas med seriösa aktörer. En annan rutin är att följesedel och massor kontrolleras när transporter lämnar massor till avfallsanläggning. På ett ställe behöver företag lämna in en avfallsdeklaration i förväg, innan massorna lämnas till avfallsanläggningen. En avfallsorganisation arbetar tillsammans med polisen för att göra en hotbildsanalys kopplad till den organiserade brottsligheten.

Avfallsbrottslighet anses vara den tredje största inkomstkällan för kriminella nätverk inom EU, efter vapen och narkotika, enligt Åklagarmyndigheten (2024). Och organiserad brottslighet tjänar årligen mellan två till sex miljarder på avfallshanteringen i Sverige (Naturvårdsverket, u.å.). Arbetet från statens sida för att försvåra för avfallsbrottsligheten och den organiserad brottslighet, verkar ha intensifierats de senare åren. Det händer mycket inom avfallsområdet med utredningar, lagstiftningsförslag och ny lagstiftning. Det skulle kunna leda till minskad avfallsbrottslighet och organiserad brottslighet. En positiv

bieffekt till ett sådant scenario är att hanteringen av avfall inom den formella sektorn har en lägre miljöpåverkan än om avfallshanteringen sköts av den informella sektorn (Yang et al., 2018).

I studien tillfrågades avfallsorganisationerna om de hade några åtgärdsförslag för att minska brottsligheten inom avfallsområdet, samt om de hade åtgärdsförslag som kunde öka upplärningen av avfallsbrott. Ett antal förslag gavs, såsom:

Åtgärdsförslag på lokal och regional nivå:

- Kommuner borde utveckla något slags kontrollsystem för spårbarhet av avfall inom de olika kommunala verksamheterna. Exempelvis när schakt- och byggnadsmassor tillkommer, uppstår, eller förs bort vid olika kommunala verksamheter.
- Avfallskontrollanter som efter invägning följer med bilarna in på området. Avfallskontrollanterna ser till att de inkomna massorna tippas på rätt ställe och kontrollerar okulärt att massorna innehåller det som har angivits i avfallsdeklarationen. Provtagning görs i de fall något verkar vara misstänkt. Då får massorna ligga och vänta tills provresultaten har kommit.
- Rapportera in nekade leveranser till någon myndighet, som exempelvis skickar ut en månadsrapport till berörda.
- För att förhindra interna hot mot organisationens anställda, ses all personal, inhyrda och entreprenörer, som en del av företaget. Oavsett befattning kan personal hamna i en situation där den kan utsättas för påtryckningar, vilket kan vara en ingång för organiserad brottslighet.

Åtgärdsförslag på nationell nivå:

- Mer resurser till tillsynsmyndigheter och rättsväsende.
- Tillsynen utökas och utförs på verksamheter som inte har tillsyn i dagsläget, exempelvis byggarbetsplatser.
- Avfallsorganisationer slipper tillståndsprovningen för att sätta upp kameror.
- En översyn av verksamhetsklassningarna och -koderna.
- När det gäller fall där hot och våld förekommer, skulle det underlätta om målsägandens namn, det vill säga den utsatta personalens namn, inte hade behövt förekomma i polisanmälan.

Det åtgärdsförslag som var mest återkommande var ökade resurser till tillsynsmyndigheter och rättsväsende. Det är en fingervisning om vad som skulle kunna underlätta i arbetet mot avfallsbrottsligheten. Förutom resurser är en ytterligare nyckel utökad samverkan mellan myndigheterna.

Citat från intervjuperson:

“om vi nu pratar den organiserade brottsligheten, så känner inte den några gränser, varken nationellt i Sverige eller internationellt. Och då kan inte vi heller göra det och då måste vi börja samverka över hela ytan.”

För att eventuellt få en tydligare bild av avfallsbrottsligheten och den organiserade brottsligheten, kan framtida studier intervjua bygg- och rivningsbranschen, eftersom det är mycket avfall som uppstår och omhändertas inom den branschen.

Intervjumethodiken är svår, eftersom förutsättningarna i en intervjusituation inte är den andra lik. De intervjuade avfallsorganisationerna har olikheter som till exempel antal ägarkommuner, geografiskt läge och utbredning och vad för avfall de tar emot. Det gör att intervjusvaren kan se lite annorlunda ut mellan avfallsorganisationerna. En iakttagelse som gjordes under de sju intervjuerna var att svaren varierade beroende på vilken befattning intervjuobjekten hade i avfallsorganisationen. Exempelvis hade en VD mer av helikopterperspektiv i svaren jämfört med en driftchef som var mer insatt på detaljnivå. Det påverkar också intervjusvaren.

Om andra avfallsorganisationer i andra delar av landet hade intervjuats hade svaren eventuellt blivit något annorlunda på grund av att Skåne har ett unikt geografiskt läge många gränsövergångar.

5 Slutsats

Vid jämförelse mellan åren 2021 och 2025 har stölderna minskat men bedrägligt beteende och illegal dumpning har ökat. Att bedrägligt beteende och illegal dumpning har ökat kan tolkas som att avfallsbrottsligheten ökar. Att stölderna har minskat kan tolkas som ett resultat av förbättringar av avfallsanläggningarnas skalskydd och mängden stöldbegärligt material har minskat ute på avfallsanläggningarna.

För att veta vilka åtgärder som är lämpliga inom och mellan olika myndigheter, behöver ytterligare forskning ske och fler underlag tas fram. Ett förslag till framtida studier i att försöka få en tydligare bild av avfallsbrottsligheten och den organiserade brottsligheten, kan vara att intervjua bygg- och rivningsbranschen, eftersom det är mycket avfall som uppstår och omhändertas inom den branschen.

De kommunala avfallsorganisationerna arbetar brottsförebyggande i varierande utsträckning. För att underlätta i det brottsförebyggande arbetet ser avfallsorganisationerna behov av att stärka lagstiftningen inom avfallsområdet, utöka resurserna till tillsynsmyndigheter och rättsväsende och intensifiera samarbetet mellan berörda parter för att stävja avfallsbrottsligheten som finns i vårt samhälle på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Det skulle kunna bidra till att risken för att bli upptäckt inte är så låg som den är i dagsläget samt att straffsatserna höjs inom avfallsområdet. I förlängningen skulle det kunna leda till minskad avfallsbrottslighet och organiserad brottslighet, samhället går inte längre miste om fler miljarder samt att avfall tas omhand på ett bättre vis och mindre mängd miljögifter läcker ut i mark och vatten.

Tack

Ett stort tack vill jag rikta till de kommunala avfallsorganisationerna som har ställt upp som intervjuobjekt i studien. Det är Östra Göinge Renhållnings AB (ÖGRAB), Sydkånes avfallsaktiebolag (SYSAV), Landskrona-Svalövs Renhållnings AB (LSR), Nordvästra Skånes renhållnings AB (NSR), Renhållningen Kristianstad, Tekniska enheten Bromölla kommun och Mellanskånes Renhållnings AB (MERAB).

Jag vill också tacka Frida Törnquist som arbetar på Enheten för särskild avfallshantering på Länsstyrelsen Skåne, som har bistått med underlag och klokskap.

Och slutligen vill jag tacka min handledare Maria Hansson för att med tålamod hjälpt mig navigera i allt vad det innebär med uppsatsarbete.

Referenser

- Ekobrottsmyndigheten. (u.å). *Organiserad brottslighet*. Ekobrottsmyndigheten.
<https://www.ekobrottsmyndigheten.se/om-ekobrott/organiserad-brottslighet/>
- EUROPOL. (2022). *Environmental crime in the age of climate change: Threat assessment 2022*. Publications Office of the European Union.
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b59d9d72-07d4-11ed-acce-01aa75ed71a1/language-en>
- Gavrilescu, M., Demnerova, K., Aamand, J., Agathos, S., & Fava, F. (2015). *Emerging pollutants in the environment: Present and future challenges in biomonitoring, ecological risks and bioremediation*. *New Biotechnology*, 32(1), 147–156.
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.nbt.2014.01.001>
- Gradin, M. (2021). *Sammanställning av svar på gallup till Skånes avfallsbolag gällande brottslighet inom avfallsområdet i Skåne*. (Redovisning, dnr: 8812-2021) Länsstyrelsen Skåne.
- Malnes, D. (2023). *Contaminants of Emerging Concern in Swedish Freshwater Environments: Sources, Occurrence, and Impacts* [Licentiatuppsats, SLU].
- Miljöbalk (1998:808)*. (1998, juni 11). [Dokument & lagar]. Sveriges riksdag.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/
- Naturvårdsverket. (2022). *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet* (Redovisning NV-02193-21). Naturvårdsverket.
<https://www.naturvardsverket.se/48dbb1/contentassets/1f7676803bb1467aba0661e352d73ab9/for-starkta-insatser-mot-brottslighet-inom-avfallsområdet.pdf>
- Naturvårdsverket. (u.å.). *Avfallsbrott dränerar samhället på resurser och skadar miljön*. Naturvårdsverket. Hämtad 19 juli 2025, från
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/avfall/miljobrott-i-samband-med-avfallshanteringen/>
- Naturvårdsverket. (2024). *Tillsynsmyndigheternas behov av resurser och förstärkningar för att stävja illegal avfallshantering* (Redovisning NV-11028-22). Naturvårdsverket.
<https://www.naturvardsverket.se/492ec4/contentassets/ff055fc14433438cad75dded43c9083a/tillsynsmyndigheternas-behov-illegal-avfallshantering.pdf>
- Naturvårdsverket. (2026). *Slutredovisningen av regeringsuppdrag om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet* (NV-06554-22).
<https://www.naturvardsverket.se/491dae/contentassets/2df35555b68842cbaab8a81b9781a62e/slut-redovisning--ru-myndighetsgemensamma-satsningar-mot-avfallsbrottslighet.pdf>
- Polisen. (2024). *Pilot om strukturerad samverkan avseende avfallsbrottslighet*. Nationella operativa avdelningen.
- Regeringen. (2021, februari 25). *Uppdrag om förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet* (M2021/00438). Miljödepartementet.
<https://www.naturvardsverket.se/48dbac/contentassets/1f7676803bb1467aba0661e352d73ab9/brottslighet-avfallsområdet.pdf>

- Regeringen (2022, juni 16) *Uppdrag om ytterligare åtgärder mot brottslighet inom avfallsområdet* (M2022/00531 delvis). Miljödepartementet.
<https://www.naturvardsverket.se/4acb90/contentassets/2df35555b68842cbaab8a81b9781a62e/uppdrag-om-ytterligare-atgarder-mot-brottslighet-inom-avfallsområdet.pdf>
- Richardson, S.D. & Manasfi, T. (2024). *Water Analysis: Emerging Contaminants and Current Issues*. Analytical Chemistry, 96/2024(20), 8184–8219.
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1021/acs.analchem.4c01423>
- Yang, H., Ma, M.G., Thompson, J.R., & Flower, R.J. (2018). *Waste management, informal recycling, environmental pollution and public health*. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 72/2018 mars(3), 237–243. <https://doi.org/10.1136/jech-2016-208597>
- Åklagarmyndigheten. (2024, september 3). *Satsning mot avfallsbrottslighet*. Åklagarmyndigheten.
<https://www.aklagare.se/for-media/aktuellt-pa-aklagarmyndigheten/2024/september/satsning-mot-avfallsbrottslighet/>

Bilagor

Bilaga 1

Redovisning av enkätsvar från 2021 med diarienummer 8812-2021.

Sammanställning av svar på gallup till Skånes avfallsbolag gällande brottslighet inom avfallsområdet Skåne.

Kontaktperson
Miljötillsynsenheten
Matilda Gradin
010- 224 1778
matilda.gradin@lansstyrelsen.se

Sammanställning av svar på Gallup till Skånes avfallsbolag gällande brottslighet inom avfallsområdet i Skåne

Länsstyrelsen Skåne har tillsammans med övriga tillsynsmyndigheter inom GRÖT (gränsöverskridande avfallstransporter), samt Kustbevakningen, Tullverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Naturvårdsverket fått ett regeringsuppdrag gällande insatser mot brottslighet inom avfallsområdet.

Uppdraget innefattar fyra deluppdrag:

1. Kartläggning av avfallsbrottslighet
2. Värna och utveckla samverkan
3. Identifiera åtgärder för att stärka tillsyn och gränskontroll
4. Identifiera åtgärder för att förhindra brottslighet och förbättra upplärning av brott

Uppdraget kommer att samordnas av Naturvårdsverket och ska slutredovisas till regeringen den 15 mars 2022.

Länsstyrelsen Skåne har utsett en styrgrupp med representanter från miljö-tillsyn, miljöprovning, förorenade områden och avfallstransporter, penningtvätt och brottsförebyggande arbete. Matilda Gradin, miljötillsynsenheten är utsedd till projektledare.

Den 5 maj 2021 skickade länsstyrelsen Skåne ut nedanstående frågor till medlemmarna i SAMSA (samarbete om skånskt avfall) för att dels informera om det nya regeringsuppdraget dels för att få en översiktlig bild av problematiken kring avfallsbrottslighet i Skåne.

Avfallsbolag sammanställning Gallup RU avfallsbrottslighet						
Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Bankgiro	E-post	www
205 15 Malmö 291 86 Kristianstad	Södergatan 5 Ö Boulevarden 62 A	010-224 10 00 vx	010-224 11 00	102-2847	skane@lansstyrelsen.se	www.lansstyrelsen.se/skane

Svar har inkommit från Östra Göinge Renhållnings AB (ÖGRAB), Sydskaånes avfallsaktiebolag (SYSAV), Landskrona-Svalövs Renhållnings AB (LSR), Nordvästra Skånes renhållnings AB (NSR), Renhållningen Kristianstad, Tekniska enheten Bromölla kommun samt Mellanskånes Renhållnings AB (MERAB). Renhållningsverket i Lund meddelar att de idag inte har problem med organiserad brottslighet kopplat till avfall.

Nedan presenteras inkomna svar från genomförd gallup.

1. Har ni problem med organiserad brottslighet (stölder, illegal deponering, bristfällig dokumentation etc.) inom er verksamhet?

ÖGRAB: Ja, stölder, illegal dumpning, hot och våld, bedrägliga beteenden, felaktig sortering, missbruk av id-handling, olagliga transporter på väg mm.

SYSAV: Ja

Bromölla: Nej vi har inte upplevt organiserad brottslighet inom vår verksamhet. Endast enstaka mindre stölder.

LSR: Vi har identifierat problem med stölder. På Svalövs ÅVC är det bilbatterier som plockas av fordon under ordinarie öppettider. På avfallsanläggningen i Landskrona har vi obehöriga som tar sig in på anläggningen och vidare till vår hyresgäst där de letar efter koppar och andra metaller bland avfallet som mellanlagras.

Utöver det som vi som bolag har identifierat som problem ovan, misstänker vi att det ute i samhället förekommer problem i masshanteringsbranschen, exempelvis med massor som dumpas och karaktäriseras fel.

NSR: Intrång som syftar till stölder av visst avfalls sker framförallt inom våra återvinningscentraler utanför öppettider, dock ej i någon större omfattning.

Ibland försöker besökare (privatpersoner) att stjäla från klädinsamlingarna.

Ser dock ingen direkt koppling till grövre organiserad brottslighet. Vid enstaka fall har det påträffats mindre mängder "dumpat" avfall i närheten (dock utanför vår verksamhetsgräns) av någon av våra anläggningar. Blir då ett ärende för den specifika kommunen i vårt upptagningsområde.

Kristianstad: Nej, vi är än så länge förskonade.

MERAB: Återkommande inbrott på återvinningscentraler där bland annat elektronikavfall stjäls.

2. Vilka avfallsslag är aktuella?

ÖGRAB: Inte knutet till något särskilt avfallsslag utan är ett generellt problem. Avseende stölder är bilbatterier och ädlare metallskrot mer begärligt. Vi har även haft stölder av kläder och glasögon.

SYSAV: Huvudsakligen elavfall, till viss del skrot/metall
Bromölla: Vid de enstaka stölder vi haft så är det t.ex. bilbatterier som stulits.

LSR: På våra anläggningar har vi problem med stöld av bilbatterier och metallskrot.

NSR: Skrot, eventuellt kläder från klädinsamling.

Kristianstad: Se fråga 1. Bedömningen är att de avfallsslag som kan vara intressanta är de som enkelt kan generera pengar och är lätta att komma åt, tex bilbatterier och metaller.

MERAB: Elektronikavfall och bilbatterier

3. Är den/de som ligger bakom avfallsbrottsligheten kända?

ÖGRAB: Delvis.

SYSAV: Ja, i vissa fall av personalen.

Bromölla: Nej

LSR: På Svalövs ÅVC är inte personerna kända, det är olika som kommer. Ofta i utlandsregistrerade bilar men ibland även svenskregistrerade.

På avfallsanläggningen Landskrona finns det en person som är återkommande sedan många år tillbaka, personen är känd av polis och har fällts för intrång och stöld.

NSR: Ibland känner personal på återvinningscentralerna igen personer som försöker stjäla t.ex. kläder. Information kring de individer som utför intrång utanför öppettider har eventuellt polisen om det sker ett gripande.

MERAB: Nej.

4. Gör ni polisanmälan?

2021-06-11

ÖGRAB: Ja, i det fall vi har tillräckligt konkreta uppgifter, men det finns ett rejält mörkertal.

SYSAV: Ja

Bromölla: Ja

LSR: Ja, ibland. Det som avgör är om vi har uppgifter och om personalen känner sig trygga med att anmäla.

NSR: Ja

Kristianstad: Om det skulle bli aktuellt gör vi det. Vi har haft ett fåtal inbrott och skadegörelse de senaste åren. Är det endast ringa, tex ett uppklippt staket så lagar vi det själva och i de fallen görs ingen polisanmälan.

MERAB: Ja, varje gång.

5. Vilka behov ser ni av utvecklad samverkan för att komma åt den organiserade brottsligheten inom avfallsområdet? Vilka samverkar ni med idag?

ÖGRAB: Polis, åklagare, skattemyndighet, kommun, länsstyrelse, kommunalt avfallsbolag, försäkringskassa. Idag samverkar vi med kommun och polis.

LSR: Vi samverkar inte med någon idag. Vi ser att det måste finnas en samverkan mellan tullen, länsstyrelsen, naturvårdsverket och kommunerna/avfallsbolagen. Men även att aktörer i de branscher som hanterar utsatta avfall, exempelvis aktörer i masshanteringsbranschen, inom skrot eller som hanterar bilbatterier, medverkar i arbetet gentemot sina underleverantörer och partners. Det måste nog även till ett samarbete på EU-nivå, så att brottet inte försvinner bara för att avfallet kommer över gränsen. Vi upplever också att det blir problem när andra länder har pant på bilbatterier – det gör dem stöldbegärliga i Sverige. Kanske behövs ett EU-gemensamt system för pant på bilbatterier?

Vi tänker att en spårbarhet för produkter (sedermera avfall) med stöldvärde, att företag har möjligheten att spåra var avfallet kommer ifrån. Mer kontroll och uppföljning av detta från tillsynsmyndigheter. Det är också svårt för oss som ett litet bolag att följa upp vart avfallet tar vägen när vi lämnar det ifrån oss till behandlingsföretag och att göra kontroller vart avfallet slutligen hamnar. Vi vet heller inte om det blir någon brottslighet inblandad i senare led efter att vi lämnat ifrån oss avfallet.

NSR: Då vi ej upplever problem avs. organiserad brottslighet ser vi i dagsläget inget behov.

Kristianstad: Vi samverkar inte med någon kring detta idag. Vi vidtar åtgärder och har vidtagit åtgärder som innebär att vi får en god kontroll avseende besökare vid våra ÅVC. Registrering och bomssystem. I en samverkan behövs ett antal faktorer belysas som påverkar verksamheten längst ut och personalen som arbetar där. Tänker på personuppgifter, men även risker, säkerhet, arbetsmiljö och skydd.

MERAB: Det sker ingen samverkan idag. Svårt att säga eftersom vi inte har varit utsatta för så mycket brottslighet.

6. Har ni planer på att stärka er egenkontroll? På vilket sätt?

ÖGRAB: Den huvudsakliga problematiken ligger utanför bolagets möjligheter avseende egenkontroll. Vi har larm, kameraövervakning och system för avvikelshantering.

LSR: Vi har redan förbättrat efter tidigare incidenter, men vi ser över det efterhand som behov uppstår. Förbättringarna har hittills varit olika åtgärder för att förhindra/försvåra stöld. Exempelvis placering av avfall, inlåsning på natten, hundbevakning, kamerabevakning och stängsling.

NSR: Våra anläggningar har skalskydd, kameror och larm för att försvåra eventuella försök till intrång och stölder.

Återvinningscentralerna har bomssystem vilket innebär att samtliga besökare måste nyttja sitt körkort för att komma in på anläggning. Anläggningarna är alltid bemannade under öppettider samt att bevakning utförs utanför öppettider.

Kristianstad: Vi arbetar ständigt med frågan men även med frågan kring skydd och bevakning samt vår personals bemötande av kunder.

MERAB: Kameraövervakning kommer att sättas upp

7. Vilka behov av vägledning ser ni inom avfallsområdet?

ÖGRAB: Problemet är i grunden inte vägledning inom avfallsområdet utan minskande respekt och accept för lagar och regelverk i stort samt bristande uppföljning och utredning av brottslighet. En tilltagande upplevelse att samhället inte agerar på ett rimligt sätt mot upprepad brottslighet är troligen en huvudorsak. Avfallsområdet är inte något utmärkande område utan följer den

allmänna trenden i samhället. Narkotikahandel och illegal vapenhantering bidrar till den allmänna bilden och detta spiller då över även till avfallsområdet.

LSR: Vi skulle gärna:

-få information om vilka avfallsslag som är attraktiva och om det plötsligt ändras, så att vi får möjlighet att förebygga att det sker på den egna anläggningen.

-hjälp på hur vi kan förvara olika avfall på ett säkrare sätt.

-få vägledning kring vilka möjligheter det finns att följa upp var avfallet tar vägen efter oss. Samt tips och vägledning på hur vi kan kravställa och följa upp det i upphandling.

Kristianstad: I nuläget inga.

MERAB: Svårt att säga eftersom vi inte har varit utsatta för så mycket brottslighet.

8. Har ni förslag på åtgärder som kan bidra till minskad brottslighet inom avfallsområdet?

ÖGRAB: Ta bort hinder för kameraövervakning med kvalitet för att kunna identifiera personer på platser där avfall hanteras. Kraftigt förkorta handläggningstider för tillstånd för kameraövervakning. Ta bort sekretesshinder mellan myndigheter. Ökade resurser och effektivitet för snabbt agerande hos polis vid misstänkt brottslighet. De högt ställda kraven på att bevisa uppsåt avseende hot och fysiskt våld mot personal inom avfallsområdet borde sänkas. Ökade resurser för att identifiera personer bakom illegal dumpning av avfall i skog och mark, t ex identifiering via dokument, DNA-spår mm.

SYSÄV: Upplever att detta är lågprioriterade brott, utred anmälda brott i större omfattning, bevis finns ofta.

LSR: Praktiskt i vår verksamhet handlar det om att vidta olika fysiska skyddsåtgärder, som att se över hur länge avfall med värde finns på vår anläggning (tömningsfrekvenser), hur det förvaras (inomhus/inlåst) samt våra yttre skalskydd.

På ett högre plan tror vi att man behöver jobba uppåt i avfallstrappan. Innan det blir avfall och ens lämnas in till våra anläggningar kan man kanske återanvända/återvinna direkt på något vis. Se över produkters livslängder. Och möjlighet att återvinna det utan att ÄVC blir en mellanhand.

Vi tror också att man måste arbeta på samhällsnivå med människorna som är i brottsverksamheten och inte bara jobba med själva avfallet, utan med den större bilden med människorna bakom.

2021-06-11

Förebyggande arbete där ingen ska behöva försörja sig på att stjäla avfall.

NSR: Vår organisation har sett förbättringar sedan bomsystemet infördes på återvinningscentralerna. Besökare med eventuella avsikter att stjäla avfall är inte lika anonyma.

Kristianstad: Vi försöker få kontroll med registrering och bomsystem. Men strävar också efter att uppnå en bra nivå avseende skydd och bevakning. Detta kan vara en anledning till att vi i nuläget upplever ringa problem inom detta område.

MERAB: Nej.

9. Har ni förslag på åtgärder som kan leda till ökad upplysning av brott inom avfallsområdet?

LSR: Vi tror på mer kontroll, mer samarbete med polis, socialtjänst, tull och tillsynsmyndigheter. Vi ser ett problem i att polisanmäla i vissa lägen, eftersom personalen som arbetar på ÅVC blir väldigt utsatta när det i anmälan framkommer att det är de som berättat vad som hänt. För oss är personalens säkerhet prioriterat och då blir det att vi inte alltid kan göra en polisanmälan.

Vi skulle också önska att vi kan polisanmäla företag/juridiska personer och inte bara den specifika person/chaufför som kommer till ÅVC.

Bättre samordning mellan olika polisanmälningar, ex för personer som återkommande åker runt på stöldturnéer till olika kommuner och ÅVC:er

Kristianstad: För vår del handlar det bedömt om att anmäla brott och händelser.

MERAB: Nej.

Bilaga 2

Samtycke till deltagande i examensarbete vid Naturvetenskapliga fakulteten

Jag samtycker till att medverka i examensarbetet *Skånska avfallsbolags arbete mot avfallsbrottslighet - En lägesbild 2025*.

Namn på representant för avfallsbolaget kommer att samlas in. Under intervju kommer ljudupptagning att ske. Deltagarens namn kommer att vara anonymiserat i uppsatsen. Information om avfallsbolag kommer att finnas med i uppsatsen.

Information om personuppgiftsbehandlingen

Insamling av uppgifter som namn och e-post kommer inte att användas i examensarbetet. Endast information som framkommer under intervjun kommer att användas i examensarbetet, med undantag för personuppgifter. Transkriberad, anonymiserad intervju kan komma att delas som arbetsmaterial till Länsstyrelsen Skåne.

Personuppgifterna kommer att behandlas på följande sätt:

Namnuppgift och ljudfil lagras digitalt på studentens dator. Samtyckesformuläret förvaras i pappersform i studentens hem. Efter att examensarbetet har godkänts och publicerats, raderas namnuppgift och ljudfil och samtyckesformuläret makuleras.

Uppgifterna kommer att användas för ovanstående ändamål och i enlighet med detta samtycke. Den rättsliga grunden för behandlingen av dina personuppgifter är att du har gett ditt frivilliga samtycke.

Lunds universitet, Box 117, 221 00 Lund, med organisationsnummer 202100-3211 är personuppgiftsansvarig. Du hittar Lunds universitets integritetspolicy på lu.se.

Du har rätt att när som helst ta tillbaka ditt samtycke. Detta gör du genom att kontakta [redacted] eller registrator@lu.se. Vi kommer i så fall upphöra att behandla personuppgifter som vi har samlat in med stöd av detta samtycke. Uppgifter som ingår i resultat som redan har åstadkommit kommer dock inte att påverkas av att ditt samtycke återkallas. Vissa uppgifter kan även komma att arkiveras i enlighet med svensk lag.

Du har rätt att få information om de personuppgifter vi behandlar om dig. Du har också rätt att få felaktiga personuppgifter om dig själv rättade. Om du har klagomål på vår behandling av dina personuppgifter kan du kontakta vårt dataskyddsbud via dataskyddsbud@lu.se. Du har även rätt att inge klagomål till tillsynsmyndigheten (Integritetsskyddsmyndigheten, IMY) om du tycker att vi behandlar dina personuppgifter på ett felaktigt sätt.

Jag samtycker till att Lunds universitet behandlar personuppgifter om mig i enlighet med ovanstående.

Ort	Underskrift
Datum	Namnförtydligande

NATUR-
VETENSKAPLIGA
FAKULTETEN